

INSON HUQUQLARINI HIMOYA QILISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI

Mirabdullayeva Farzona,

*TDYU huzuridagi M.S.Vosiqova nomidagi akademik litseyning 2.13-guruh
o'quvchisi*

Annotatsiya. *Ushbu maqolada inson huquq va erkinliklarini himoyaning zamonaviy mexanizmlari, ularning huquqiy asoslari hamda milliy va xalqaro himoya vositalari tahlil qilinadi. O'zbekistondagi islohotlar, davlat organlari va institutlarning roli yoritilib, samarali himoya demokratik huquqiy davlat va fuqarolik jamiyati sharti sifatida asoslanadi.*

Kalit so'z va iboralar: *inson huquqlari, huquq va erkinliklar, huquqiy himoya, Konstitutsiya, xalqaro huquq, fuqarolik jamiyati, demokratik davlat.*

Аннотация. *В статье анализируются современные механизмы защиты прав и свобод человека, их правовые основы, а также национальные и международные средства защиты. Рассматриваются реформы в Узбекистане и роль государственных органов и институтов гражданского общества, обосновывается значение эффективной защиты прав человека для построения демократического правового государства.*

Ключевые слова и словосочетания: *права человека, права и свободы, правовая защита, Конституция, международное право, гражданское общество, демократическое государство.*

Abstract. *This article analyzes modern mechanisms for protecting human rights and freedoms, their legal foundations, and national and international means of protection. It examines reforms in Uzbekistan and the role of state bodies and civil society institutions in protecting human rights, emphasizing their importance for building a democratic state.*

Keywords and phrases: *human rights, rights and freedoms, legal protection, Constitution, international law, civil society, democratic state.*

Kirish

Inson huquqlari har qanday demokratik jamiyatning asosiy qadriyatlaridan biridir. Insonning yashash, ta'lim olish, mehnat qilish, fikr va so'z erkinligi, shaxsiy daxlsizlik hamda boshqa huquqlari davlat tomonidan tan olinishi va kafolatlanishi lozim. Huquq va erkinliklarning amalda ta'minlanishi jamiyatda qonun ustuvorligi va adolat tamoyillarining qaror topishiga xizmat qiladi.

Bugungi kunda inson huquqlarini himoya qilish masalasi nafaqat davlatning ichki siyosati, balki xalqaro huquqning ham muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Shu sababli inson huquqlarini himoya qilishning samarali mexanizmlarini shakllantirish va takomillashtirish dolzarb vazifalardan biridir.

Asosiy qism

Inson huquqlarini himoya qilishning eng muhim huquqiy manbalaridan biri davlat Konstitutsiyasidir. Konstitutsiyada insonning asosiy huquq va erkinliklari belgilanishi bilan birga, ularni ta'minlashning davlat tomonidan kafolatlanishi ham mustahkamlanadi. O'zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi Konstitutsiyasida inson huquqlari va erkinliklarini ta'minlashga alohida e'tibor qaratilgan.

Huquq va erkinliklarni himoya qilishda sud hokimiyati alohida o'rin tutadi. Fuqarolar o'z huquqlari buzilgan deb hisoblagan taqdirda sudga murojaat qilish imkoniyatiga ega. Sud orqali huquqni himoya qilish qonuniylikni ta'minlash va buzilgan huquqlarni tiklashning muhim vositalaridan biridir.

Bundan tashqari, inson huquqlarini himoya qilishda davlat organlari bilan bir qatorda fuqarolik jamiyati institutlari ham muhim ahamiyatga ega. Inson huquqlari bo'yicha milliy institutlar, ombudsman, nodavlat notijorat tashkilotlari va boshqa

jamoat tashkilotlari fuqarolarning huquqiy manfaatlarini himoya qilishga ko'maklashadi.

Inson huquqlarini himoya qilishning xalqaro mexanizmlari ham mavjud. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi inson huquqlarini xalqaro miqyosda e'tirof etishda muhim hujjat hisoblanadi. Shuningdek, Fuqarolik va siyosiy huquqlar to'g'risidagi xalqaro pakt, Iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy huquqlar to'g'risidagi xalqaro pakt kabi xalqaro hujjatlar inson huquqlarini himoya qilishning xalqaro-huquqiy asoslarini tashkil etadi.

O'zbekistonda ham inson huquqlarini ta'minlash va himoya qilish bo'yicha izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. Huquqni muhofaza qiluvchi organlar faoliyatini takomillashtirish, sud-huquq tizimini isloh qilish, fuqarolarning murojaatlarini ko'rib chiqish mexanizmlarini rivojlantirish hamda aholining huquqiy madaniyatini oshirish ushbu jarayonning muhim yo'nalishlaridandir.

Inson huquqlarini samarali himoya qilish faqat qonunlarning mavjudligi bilan cheklanmaydi. Qonunlarning amalda to'g'ri va bir xil qo'llanilishi, fuqarolarning o'z huquqlarini bilishi hamda davlat organlarining qonuniy faoliyat yuritishi katta ahamiyatga ega. Shu sababli aholining huquqiy savodxonligini oshirish inson huquqlarini himoya qilishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, inson huquqlarini himoya qilish zamonaviy huquqiy davlatning asosiy vazifalaridan biridir. Bunda Konstitutsiya, sud tizimi, huquqni muhofaza qiluvchi organlar, inson huquqlari bo'yicha milliy institutlar va xalqaro huquqiy mexanizmlar o'zaro bog'liq holda faoliyat yuritadi.

Inson huquqlarining ishonchli himoya qilinishi jamiyatda adolat, qonuniylik va barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Shu bois kelgusida ham huquqiy himoya mexanizmlarini takomillashtirish, fuqarolarning huquqiy madaniyatini oshirish va

xalqaro standartlarni milliy qonunchilikda samarali amalga oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Fuqarolik va siyosiy huquqlar to'g'risidagi xalqaro pakt. – BMT, 1966.
2. Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi. – BMT, 1948.
3. Iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy huquqlar to'g'risidagi xalqaro pakt. – BMT, 1966.
4. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Yangi tahrir. – Toshkent, 2023.
5. O'zbekiston Respublikasining inson huquqlari va erkinliklarini himoya qilishga oid normativ-huquqiy hujjatlari.